

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
**Academic Administration Based on the Saṅgahavattu 4 Principles of
School Administrators under Maha Sarakham Primary Educational
Service Area Office 3**

อนันต์กรณ์ เนื่องมัจฉา^{1*}, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง², สุนทร สายคำ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Anantakorn Nuengmacha¹, Samrit Kangpeng², Sunthon Saikham³
^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
✉: * Anankron23@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 02 January 2026; Revised: 14 January 2026; Accepted: 20 February 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.877 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 302 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูป/คน ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่าด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 คือ สำนักงานเขตควรให้คำแนะนำแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำแนะนำแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, สังคหวัตถุ 4, การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the current conditions of academic administration of school administrators and to propose guidelines for academic administration based on the Saṅgahavatthu 4 principles of school administrators under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. This research employed a mixed-methods design integrating quantitative and qualitative approaches. The quantitative research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.877. The sample group consisted of 302 school administrators and teachers. Statistical tools used included frequency, percentage, mean, and standard deviation. For qualitative research, data were collected through interviews with 9 key informants who were experts in the field. The research results were as follows: 1. The current conditions of academic administration based on the Saṅgahavatthu 4 principles of school administrators under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 showed that the highest performance level was found in the aspect of assessment, evaluation, and academic credit transfer according to the Saṅgahavatthu 4. This was followed by educational supervision, development and use of educational media and technology, and school curriculum development, respectively. The lowest performance level was found in the aspect of learning process development based on the Saṅgahavatthu 4. 2. The proposed guidelines for academic administration based on the Saṅgahavatthu 4 principles of school administrators under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 indicated that the Office should provide recommendations for improving measurement and evaluation tools to align with current conditions. School administrators should provide guidance for developing measurement and evaluation instruments, and should encourage teachers to continuously improve the creation of effective assessment tools.

Keywords: Academic administration, Saṅgahavatthu 4, primary education

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า 3 – 4)

จากหลักการดังกล่าวสถานศึกษาต้องมีหน้าที่ในบริหารจัดการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจ โดยใช้การบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งประกอบด้วยการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการ

บริหารงานทั่วไป และด้านการเงินและสินทรัพย์ โดยเฉพาะด้านด้านการบริหารวิชาการ ถือว่าเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้นเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในงานการเรียนการสอน งานวัดและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (กมล ภูประเสริฐ, 2545, หน้า 6)

การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการ บริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของแต่ละสถานศึกษา นักบริหารการศึกษาได้เน้นให้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยมีเป้าหมาย คือการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นคุณภาพทางการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การบริหารงานวิชาการนับว่าเป็นงานสำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและแสดงให้เห็นประสิทธิภาพการบริหารของโรงเรียน หากโรงเรียนใดที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการ มักจะได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินภารกิจของโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพต่อการดำรงชีวิตและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ มีสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดนตรี กีฬา ศิลปะ และจิตสาธารณะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ก็จะมีความพร้อมทั้งสมรรถนะ ศักยภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกวัสดุครุภัณฑ์ สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เป็นโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาพื้นฐานด้านอาชีพและการเป็น “โรงเรียนของชุมชน” ที่มีความร่วมมือกับท้องถิ่น การให้บริการโรงเรียนเครือข่ายและชุมชนอย่างเข้มแข็ง (อุทัย บุญประเสริฐ, 2538, หน้า 6)

การบริหารงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้และเข้าใจขั้นตอนและกระบวนการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรและการบริหารโรงเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ในปัจจุบัน ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติงานมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในด้านบุคลากรและเครื่องมือที่ใช้ เทคโนโลยีและเทคนิคต่าง ๆ ที่ก้าวหน้าเหล่านี้ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานยุคใหม่ ดังนั้น ผู้บริหารที่ไม่ติดตามความก้าวหน้าหรือไม่ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ย่อมเสี่ยงต่อการล้าสมัย อีกทั้งวิธีการหรือเทคนิคการทำงานบางอย่างที่เคยใช้ อาจไม่ตอบโจทย์หรือไม่จำเป็นอีกต่อไป หากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนขาดการติดตาม วิเคราะห์ และทำความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลงทั้งสองด้านนี้ ก็จะส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ทันต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ ขณะที่องค์ความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ เป็นสิ่งจำเป็นต้องนำมาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ดังนั้น การนำหลักพุทธวิธีการบริหาร โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ จึงมีความสำคัญ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิผล สร้างความร่วมมือ ความเข้าใจ และบรรยากาศการทำงานที่ดีในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องประพฤติธรรมและใช้หลักธรรม

เป็นหลักในการบริหารงาน โดยอาศัยหลักธรรม คือ หลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2566, หน้า 155)

..2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) (พระครูวินัยธรวรวิทย์ เตชธมโม และคณะ, 2566) แบบวิธีพหุระยะ ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,419 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2567) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 302 คน กำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่ และมอร์แกน (krejcie & Morgan) (Krejcie, R. V. & Morgan, 1970)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับกลุ่มเป้าหมาย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักธรรม จำนวน 3 รูป/คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเด่นเป็นที่ประจักษ์ด้านการบริหารงบประมาณ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ข้อเสนอแนะและแนวทางที่ได้จากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงพรรณนา Descriptive analysis และด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistics Analysis)

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรายรวมและรายด้านปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรายรวมและรายด้าน (n = 302)

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{x}	S.D.	แปล ผล	อันดับ ที่
1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.42	0.35	มาก	4
2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.42	0.37	มาก	5
3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.46	0.33	มาก	1
4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.45	0.38	มาก	3
5) การนิเทศการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.46	0.35	มาก	2
เฉลี่ยรวม	4.44	0.24	มาก	

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D.= 0.24) และเมื่อ จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี ระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D.= 0.33) รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D.= 0.35) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, S.D.= 0.37) และ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ก็มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$) ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งก็มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ได้ดังนี้

1) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างมีคุณภาพ โดยใช้การสื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพและสร้างแรงบันดาลใจ ร่วมกับการติดตามและเอาใจใส่การใช้เครื่องมืออย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนทรัพยากร กิจกรรมฝึกอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเสริมศักยภาพครู เพื่อให้เกิดระบบการประเมินที่เที่ยงตรง ครอบคลุม และเป็นธรรม ส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียน และยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21

2) ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพการนิเทศและการประเมินผล โดยใช้การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้คำแนะนำและสร้างแรงจูงใจแก่ครู พร้อมทั้งติดตามและดูแลการใช้เครื่องมืออย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรง ครอบคลุม และเป็นธรรม อีกทั้งควรสนับสนุนการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาระบบนิเทศร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดและเครือข่ายทางการศึกษา เพื่อเสริมศักยภาพครูและผู้เรียน นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้

3) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเอาใจใส่ให้ครูผู้สอนปรับปรุงเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่เสมอ สนับสนุนบุคลากรให้ผลิตและใช้สื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพสังคม รวมทั้งแนะนำและสร้างแรงบันดาลใจให้ครูพัฒนาตนเองด้านสื่อและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถออกแบบการเรียนการสอนที่ทันสมัยและมีคุณภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรผลักดันการพัฒนา นวัตกรรม การเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพครู ผู้เรียน และสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้ในสังคมยุคใหม่

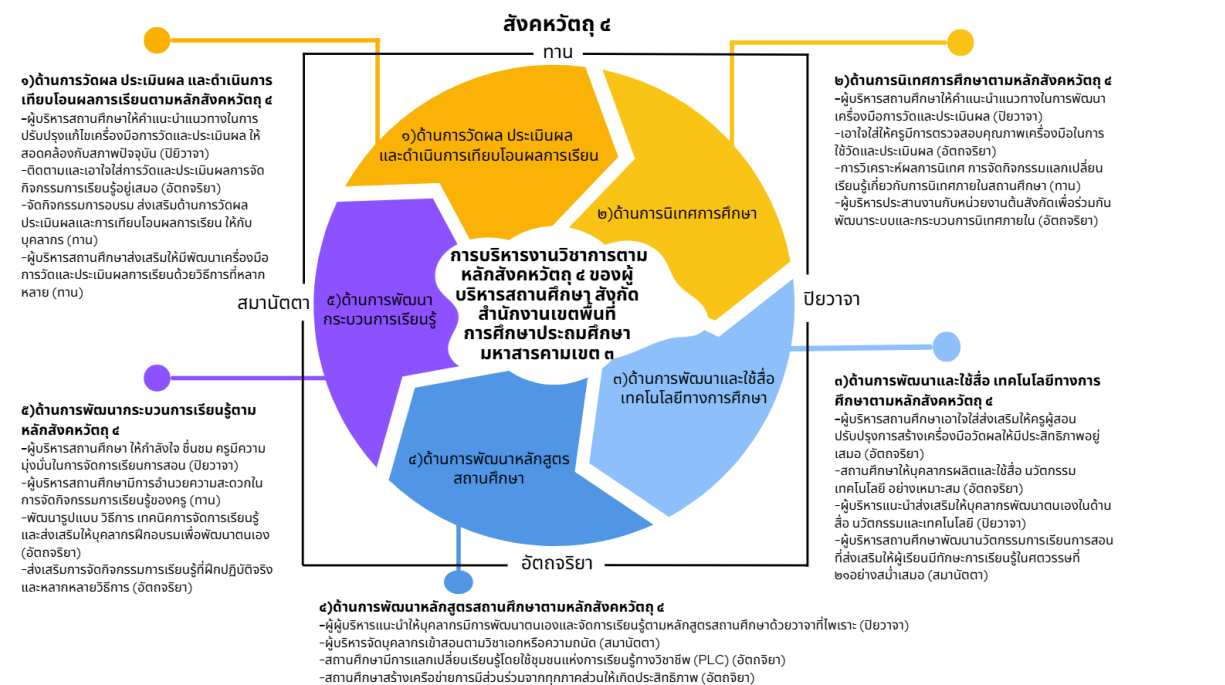
4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมครูและบุคลากรอย่างรอบด้าน เริ่มจากการใช้วาจาที่สุภาพ ไพเราะ และสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อแนะนำแนวทางในการพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการจัดบุคลากรให้ตรงตามวิชาเอกหรือความถนัด เพื่อให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะได้เต็มศักยภาพ อีกทั้งควรส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูได้แบ่งปันประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี รวมทั้งสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและให้กำลังใจครูผู้สอน เพื่อสนับสนุนความมุ่งมั่นและความตั้งใจในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกด้านทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับศักยภาพทางวิชาชีพและสร้างความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง การดำเนินงานเชิงสนับสนุนเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะและประสบการณ์ที่แท้จริง พร้อมสร้างคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

5. องค์กรความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือได้แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ซึ่งสรุปดังภาพประกอบที่ 1

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๓

ภาพประกอบที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการศึกษาก้าวหน้าแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 2) ด้านการนิเทศการศึกษาตาม

หลักสังคหวัตถุ 4 3) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 5) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังคำอธิบายในภาพประกอบที่ 1

6. อภิปรายผล

6.1 การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้ เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบปรับปรุงเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (สมานัตตา) และจัดอบรมการพัฒนาารูปแบบการนิเทศ การจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ การสร้างและพัฒนาเครื่องมือนิเทศ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (อตถจริยา) รวมทั้งสถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย การวางแผนในการจัดหา การพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม (ทาน) และผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษา (ทาน) และผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำในการจัดระบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างหลากหลาย (ปิยวาจา) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณท์ สารคำ (2565, 85-86) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวิวรรณ พลทะกลาง (2564, 168-173) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา

6.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างมีคุณภาพ โดยใช้การสื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพและ

สร้างแรงบันดาลใจ ร่วมกับการติดตามและเอาใจใส่การใช้เครื่องมืออย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนทรัพยากร กิจกรรมฝึกอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเสริมศักยภาพครู เพื่อให้เกิดระบบการ ประเมินที่เที่ยงตรง ครอบคลุม และเป็นธรรม ส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียน และยกระดับคุณภาพการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และคณะ (2567, 16-33) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนว ทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ดังนี้ มุ่งเน้นบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ให้ครูรักและพอใจใน การวิเคราะห์หลักสูตรและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ มุ่งมั่นในการวางแผนและดำเนินงานวิชาการ ส่งเสริมกิจกรรมด้านวิชาการ จัดทำทะเบียนสื่อวัตกรรม และคลังข้อสอบด้วยความเอาใจใส่ ตรวจสอบ คุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างรอบด้าน เข้าร่วมและนำผลการนิเทศผ่านการพัฒนาชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561) ได้ ทำการค้นคว้าเรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน จ.ชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน จ. ชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่ง อันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตรและอันดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ส่วนแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน จ. ชัยนาท สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาควร แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสอบถามความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนใน ชุมชนและท้องถิ่น 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนตามคู่มือและ นโยบายที่กำหนดและนำผลการวิเคราะห์มาจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม 3) ด้านการวัดผลประเมินผล สถานศึกษาควรจัดทำระเบียบข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินของสถานศึกษา ประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนมี ความเข้าใจในเรื่องของการวัดผลประเมินผลและส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลาย 4) ด้าน การนิเทศการศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำเอกสารคู่มือการนิเทศของสถานศึกษามีการศึกษาดูงานด้านระบบ การนิเทศภายในและกำหนดหลักเกณฑ์ปฏิทินในการนิเทศอย่างชัดเจน 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบงานวิจัยของสถานศึกษากำหนดนโยบายการทำ วิจัยในชั้นเรียน และมีการติดตามตรวจสอบสรุปผลรายงานการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ผู้บริหารทราบ 6) ด้านการ พัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำโครงการสนับสนุนให้ครูจัดหาและผลิตสื่อ วัตกรรม ครูผู้สอนควรจัดการผลิตและใช้สื่อวัตกรรมให้ตรงตามจุดประสงค์ 7) ด้านการพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา และดำเนินงานตามปฏิทินของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตรวจสอบ ประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

7. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดแนวทางและให้คำแนะนำเชิงวิชาการในการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและสภาพบริบทปัจจุบันของสถานศึกษา

(2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการให้คำแนะนำแนวทางการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลแก่ครูผู้สอน รวมทั้งวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

(3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่และส่งเสริมให้ครูผู้สอนปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ โดยจัดให้มีการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

(4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้การสื่อสารด้วยวาจาที่สุภาพและสร้างแรงบันดาลใจในการแนะนำให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ

(5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้กำลังใจ ชื่นชม และยกย่องครูผู้สอนที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเครื่องมือวัดและจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูคนอื่น

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สำนักงานเขตควรให้คำแนะนำแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำแนะนำแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผล

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรแนะนำให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองและจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาด้วยวาจาที่ไพเราะ

5) ผู้บริหารสถานศึกษาควร ให้กำลังใจ ชื่นชม ครูที่มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ในเขตพื้นที่อื่น

(2) ควรศึกษารูปแบบหรือกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

8. เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เมธีทิปส์.
- พระครูวินัยธรวรวิฑูมิ เตชธมฺโม, และคณะ. (2566). การวิจัยแบบผสมผสานวิธีทางพุทธบริหารการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 2(2).
- รวีวรรณ พลทะกลาง. (2564). *การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2* (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553)*. เดอะบุคส์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป*.
- สุนันท์ สารคำ. (2565). *การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย).
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, และคณะ. (2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research (JBER)*, 10(2), 16–33.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 5* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2538). *การวางแผนและจัดระบบแผนงานในโรงเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์ เอส ดี เพรส.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.